

A black and white photograph of a desk. In the foreground, a hand is visible, holding a pen over a stack of papers. To the right, a classic desk lamp with a glass globe is lit, casting a soft glow. The background is dark and out of focus.

K. Päts

Alasi ja haamri vahel

*Artikleid ja mälestusi
Konstantin Pätsist*

TALLINN 2007

© MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum, 2007

Alasi ja haamri vahel
Artikleid ja mälestusi
Konstantin Pätsist

Koostaja ning toimetaja *Anne Velliste*
Kujundus ja teostus *Rein Seppi*

Fotod:

Aravete külamuuseum
Eesti Ajaloomuuseum
Eesti Filmiarhiiv
Eesti Kirjandusmuuseum
Eesti Muinsuskaitse Selts
Eesti Riigiarhiiv
Eesti Sõjamuuseum – Kindral Laidoneri Muuseum
Eesti Vabariigi Presidendi kantselei
Järvamaa Muuseum
MTÜ Konstantin Pätsi Muuseum
Pärnu Muuseum
Saaremaa Muuseum
Tallinna Linnaarhiiv
Küllo Arjaka, Aleks Kivinuki, Reet Miku, Peep Pillaku,
Matti Pätsi, Jaan Tamme eraarhiivid

Raamatu kirjastamist on
Euroopa Liidu
kodanikuühiskonna programmi
vahenditest toetanud
Eesti Muinsuskaitse Selts

ISBN 978-9949-15-488-3

Fotode töötlus *Ajakirjade Kirjastuse AS*
Trükk & köide *Tallinna Raamatutrükikoda*

*“Kui rahvas hoiab kokku,
jäab Eesti püsima.
Meie kõikide üle valvab Jumal,
kes ei lase heal seemnel raisku minna.”*

K. Päts

SISUKORD

Tule ja jää vahel <i>Trivimi Velliste</i>	9
1934. aasta 12. märtsi kaasaegsete hinnanguis <i>Heino Arumäe</i>	19
Konstantin Päts ja Tallinna juhtimine <i>Sulev Mäeltsemees</i>	63
Konstantin Päts ja Järvamaa <i>Henn Sokk</i>	80
Presidendi kantselei 1938–1940 <i>Indrek Jalas</i>	92
Presidendi propagandareisid 1938–1940 <i>Jüri Ant</i>	132
Konstantin Pätsi teenetemärgid <i>Leho Lõhmus</i>	150
Konstantin Pätsi elu lõpuaastad <i>Heino Kään</i>	160
Presidentide saatused <i>Jaan Tamm</i>	178
Buraševo ekspeditsioonid 1989 ja 1990 <i>Peep Pillak</i>	196
Mälestused ja ajakirjanduslikud tähelepanekud president Konstantin Pätsi ümbermatmisest <i>Küllo Arjakas</i>	208
Pätsi vanglakirjad on ehtsad <i>Trivimi Velliste</i>	237
Pätside suguvõsast <i>Matti Päts</i>	243

KAASAEGSETE MÄLESTUSKILDE
KONSTANTIN PÄTSIST

Päts Pärnus <i>Lehte Koppel</i>	260
Mälestuskild seoses K. Pätsi 60. sünnipäevaga <i>Oskar Kuningas</i>	262
Mäletamisi poisieast <i>Mihkel Veiderma</i>	264
Konstantin Päts ja minu kodukoht <i>Mikk Pakk</i>	266
Noorkotka mälestuskild <i>Lauri Vaska</i>	270
Võidutule tõrvikud <i>Manivald Härm</i>	270
Riigivanema külaskäik <i>Marko Vaht</i>	271
Nähtamatu president <i>Raul Pettai</i>	272
Mälestusi Konstantin Pätsist Jämejalas <i>Hilda Kaudre</i>	274
Pätsi ja Laidoneri kujude saatus <i>Ervin Matsi</i>	276
<i>Konstantin Pätsi eluloolisi andmeid</i>	279
<i>Nimeloend</i>	282